



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

10. De Sortilegis, Divinatoribus, Magis, &c. de poenis, quibus supradicti
puniendi sunt, & quoad abiurationem. Et an Inquisitores habeant
iurisdictionem contra omnes Sortilegos, & maleficos? Et in ...
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

512 Tractatus XII. De Poenis Delictorum,

ad aliud sciendum non alienum à potestate demonis, nam, ut sunt, si se demoni non subiciant, nec heresim miscere, cum non habeat errorem in intellectu, non est hæreticus. Sed quamvis hæc ita sint, tamen adversus illum inquiri poterit tamquam contra vehementer suspectum, ea enim ad apostasiam & infidelitatem pertinent. Hæc Stmanca. Sed audiamus Homobonum de Bonis, virum quidem dictum, in exam. Eccles. part. 1. tract. 7. cap. 3. q. 16. sic aientem. Si amantes stimulis libidinibus agitati demones invocant ut illi flectant animum illius, quem amant in turpem amorem, licet communis videatur circumferri opinio, talem invocationem non sapere hæresim manifestam, præsertim si per modum imperij fiat; verius tamen dicendum videtur hoc scelus ad hæresim magnopere præsumendam pertinere, cum ridiculum sit dicere quod demones per modum imperij, invocentur ex quo non est super terram potestas, quæ comparatur ei. Sic ille & Farinacius tract. de hæresi q. 181. §. 3. num. 88. retractans tacite quæ dixerat q. 20. num. 80. ita ait: Ex his inferitur non esse veram conclusionem, licet à DD. communiter receptam, quod hæreticale non sit à demone per modum imperij petere, ut alienam tentet pudicitiam, cum huiusmodi instantia fieri non possit per modum imperij, prout DD. contrarii requirunt ad hoc ut cesset hæreticalis qualitas. Et tandem ante omnes hanc sententiam mordicus sustinuit insignis Theologus Bartholomæus Spina Apolog. 4. contra Ponzinibium, in qua ex multis aliis rationibus Theologicis probat acerrime nostram sententiam. Quam etiam confirmat opinio Michaëlis Zanardi, viri quidem docti & Consultoris S. Officij in direct. Th. part. 3. c. 64. fol. mibi 366. assertentis, (nota Lector) contra sortilegos non hæreticantes posse Inquisitores procedere tanquam contra suspectos de levi ex amicitia cum pacto implicito saltem cum demone, nam sicut subditus contrahens amicitiam cum hoste sui Principis redditur de infidelitate suspectus, ita & qui cum diabolo fædus, pactum vel amicitiam contrahit, etiam quoad ea, quæ sunt illi propria, vel ad quæ se potest extendere ejus virtus.

9. Remanet ergo difficultas an hi saltem de levi abjurare debeant, vel non? Ex una parte videtur quod non, quia ubi non est error cum pertinacia, ibi nulla potest esse hæresis, sed in intellectu istorum non est error, quia solum credunt quod credere possunt, scilicet demonem posse facere quæ ei propria sunt, & ad quæ faciendâ habet naturalem potestatem, ergo hi abjurare non debent, sed tantum ratione delicti, scilicet pacti, vel amicitie factæ cum demone, erunt aliqua poena extraordinaria puniendi. Ex altera parte videtur quod sint saltem de levi suspecti, quia factum ipsum, scilicet amicitia & recursus ad hostem humani generis saltem suspicionem levem inducit.

10. Huic difficultati (salvo semper Matris meæ S. R. E. judicio, dicerem quod quidem hi ex facto se reddunt aliquantulum de fide suspectos: at hanc suspicionem in tortura purgare poterunt, ita ut expurgata non sint abjurandi. Hæc omnia Zanardus loc. cit. Cujus quidem ultima verba procedunt secundum stylum Inquisitionis Romanæ, in qua suspecti leviter de fide torquentur & torti abiurant. In nostra verò Inquisitione Hispanica, quia non torquentur, dicendum est supradictos sortilegos non hæreticantes debere saltem abjurare de levi, & eis salutarem poenitentiam iniungi; sed ad aliud non minus curiosum dubium deveniamus.

11. Quæro igitur an Inquisitores possint punire sortilegum, qui in sortilegio miscuit Hostiam non consecratam, dummodo super eam sit celebrata Missa? Negativè respondet Ghirlandus de sortil. q. 10. n. 16. & 17. Vnberrus Locatus in praxi Inquis. & ex recentioribus Torreblanca de Magia, lib. 3. cap. 8. n. 18.

Farinacius q. 20. num. 83. Raphaël de la Torre in 2. a. D. Thom. tom. 3. q. 96. art. 4. disp. 2. sit. de qualifikatione sortitionum, & adducunt rationem, quia tale sortilegium non est hæreticale.

12. Verum M. Antonius Delrius circa præsentem questionem in disquis. mag. lib. 5. sect. 15. §. 8. dico quoniam, utitur distinctione, & ait, quod si talis bene sentiat de præsentia Corporis Domini, & transubstantiatione, & non præbuit hanc Hostiam populo adorandam, sed verè aliam, quam elevavit, & consecravit, hanc verò accessorie tantum super Altare ad magicos effectus posuit, erit tantum suspectus de hæresi; si verò illa alia credidit, tunc aperte foret hæreticus, si verò revera non credidit, ista vim aliquam habere ad effectum magicum, non erit suspectus de hæresi, sed extra ordinem puniendus. Hæc ita, si de hac ejus intentione constet, nam quamdiu non constet, mihi quidem videtur, de hæresi maxime suspectum. Ita Delrius.

13. Sed ego puto absolūtè (& miror viros doctos aliter sensisse) dictum sortilegium esse hæreticale, & ita hanc sententiam docet Scaccia de judic. c. 1. lib. 1. cap. 12. num. 34. & ratio est, ait ille quoniam dicto maleficio sortilegus miscuit rem sacram, scilicet celebrationem Missæ super Hostiam, licet non consecratam, igitur erit hoc sortilegium hæreticale, non propter hostiam minimè consecratam, sed propter Missam super ea celebratam. Sed audiamus virum doctum Anton. Souf. in aphor. Inquis. lib. 1. c. 57. n. 11. sic assertentem: Censeo sortilegium in quo ponitur, aut quod fit cum hostia consecrata, aut cum aliqua re super quam Sacerdos Missam celebrat, hæresim sapere manifestè, tum ex parte operis, tum quia sacrificium Missæ ordinat ad sacrilegium licet mediare, tum etiam præsumitur quod hoc faciens credit illud vim habere ad maleficio operandum, & hoc ipsum in facto ostenditur. Ergo, &c. & tandem ex Doctoribus nostræ Inquisitionis Hispanicæ præter Souf. docet hanc sententiam Emanuel Moura de Incant. opusc. 1. sect. 3. cap. 5. n. 29. ubi refellens Farinacium ubi supra, sic ait: Est sacrilegium sapiens hæresim manifestè, Sacerdotem celebrare Missam super hostiam non consecratam ad effectum sortilegum, qui demonis potentiam non excedat, quia abusus sacrificij Missæ continet, abulum etiam Eucharistie. Ex quibus apparet supradictum sortilegium quicquid asserant Doctores contrarii, esse puniendum poenis, de quibus supra cum abturatione de vehementi.

14. Et tandem pro fine huius resolutionis nota quod qui fuit usus sanctissimi sacramento Eucharistie in sortilegiis, traditur curiæ seculari ex ordinatione S. Officij posita in fine operis, iudiciali Inquisitionum, & tradunt Genuensis in praxi Archiep. cap. 68. num. 10. Emanuel Moura de Incant. opusc. 1. sect. 3. cap. 5. num. 29. & alii. Quæ autem superius dicta sunt de sortilegiis, dicendum est de magis, nam si isti inveniuntur habere errorem in intellectu, sicut & sortilegi puniuntur ut hæretici formales, secus autem abiurant de vehementi, & puniuntur severiter supradictis poenis pro qualitate personarum & circumstantiis delictorum.

RESOL. XI.

De Laicis, seu Ecclesiasticis non Sacerdotibus audientibus confessionem, & quomodo supradicti puniendi sint, & quomodo debeant abjurare.

Et an Inquisitores adversus prædictos possint procedere?

Et an simplex Sacerdos etiam approbatus, suspensus tamen ab audiendis confessionibus non comprehendatur in Decretis

Quoad hoc sup. in tr. 10. lege doct. fol. 105.

ad Inquisitores; & quomodo supradicti sint puniendi
quoad abjuracionem, & alias pœnas? Ex p. 4. tr. 7.
Ref. etiam 9.

Sup. cont. 9.1.
in hoc §.1. in
tom. 1. tr. 5.
act. 5. §. ult.

Hoc non esse factum hæreticale, & per con-
sequens non posse pertinere ad Inquisitores,
licet gravissimum sit peccatum, docet novissime Tor-
reblanca in eptome delictorum, sive de magia, lib. 3. c. 8.
num. 17. & ante illum Ghirlandus de soril. quest. 10.
num. 12. Sed summo opere mihi displicet viro quidem
doctum hæc dixisse, & ideo hanc sententiam reprobat
Farinacius q. 20. num. 68. Raphaël de la Torre in 2. 2.
D. Thom. q. 96. art. 4. disp. 2. ubi inter alia sortilegia,
sapientia hæresim manifestam ponit hoc, videlicet
quando aliqui crucem ac imagines Sanctorum con-
culcant etiam si conculcatio, directio, aut inhonoratio
fiat ex iracundia, sapit enim hoc hæresim Lutheranam
de imaginibus explodendis. Ita etiam docet Bellocchius
in praxi Theol. mor. part. 2. quest. 1. num. 73. Riccius in
praxi tom. 1. res. 423. Ioseph Sesse tom. 4. decis. 448.
n. 19. Zecchius in summ. tom. 1. cap. 11. num. 5. Carerus
tr. de heret. n. 49. Delius in disquis. magic. lib. 5. sect. 16.
§. Sacerdotes qui causa, & alij ubi infra Et hoc factum
ita esse hæreticum contra Torreblancam patet, ut
ejus cognitio pertineat tantum ad Inquisitores tenet
Genuensis in praxi Archiep. cap. 18. num. 82. & La-
zarius tract. de blasphemia quest. 6. num. 14. testantes
ita determinatum fuisse in supremo Regio Consilio
Hispaniarum.

2. Verum quomodo supradicti puniendi sint, quoad
abjuracionem, Michaël Zanardus in direct. Theol. p. 3.
cap. 64. fol. mibi 360. sic ait: Quamvis aliqui tenuerint
hos non debere abjurare, quia Majestatem consensunt,
& tantum ex odio & malo animo offendunt, tamen
quia ab indicis malæ credulitatis non longe recedunt,
cum male videantur de omnipotentia, judicio, & justi-
tia Dei sentire, & id faciunt, quod facere solent, ho-
stes fidei nostræ, ideo eis indicitur abjuratio de levi,
vel de vehementi, sed non de formali, si Catholici
sint. Ita ille.

3. Quoad alias pœnas apponam hæc verba Siman-
ca tit. 27. n. 20. & 21. sic asserentis: Indices Ecclesia-
stici punire illos, debent interdum dura & ultre sen-
tentia, quemadmodum Greg. X. in Concil. Lugdun. con-
stituit: sæpe etiam pœnitentia publica, vel jejuniis,
elemosynis, & orationibus, vel multa pecuniaria, vel
ictibus sustinenda. Iisdem quoque pœnis Inquisitores
uti possunt, sed hoc amplius ad eorum Officium per-
tinet, ut scire laborent, si forte intellectus errore per-
tinaci facinora ista perpetrata sint, quod si repererint,
aut suspicari fuerint, non secus adversus istos pro-
cedent, atque adversus alios quoslibet hæreticos,
vel suspectos. Poterunt igitur Inquisitores tormen-
tis, abjuratione, purgatione canonica & aliis arbi-
trariis pœnis, uti pertinaces, atque impœnitentes,
curiæ seculari relinquere. Ita ille, & Genuensis in
praxi cap. 18. num. 82. ubi sic ait: Percutientes, abra-
dentes, aut deturpantes imagines Sanctorum, per
Inquisitores puniendi sunt, neque obstat quod pœna
mortis non puniantur prout per iudices seculares puni-
rentur, quia satis est quod sufficienter puniantur
aliis pœnis, nempe fustigationis, tritemium, carcerum,
infamiae, exilij, & aliis, quas jus Canonicum
admittit. Ita Genuensis.

4. Sed nota, Soufam in aphor. Inquis. lib. 1. c. 4. n. 16.
docere quod si factum sit publicum, perpetrante hoc
horrendum delictum, sive hæreticale animam fa-
teatur, sive non tradendum esse Curiae seculari ultimo
supplicio plectendum, ob facti qualitatem: & si ani-
mum hæreticalem fateatur, & misericordiam petat,
post reconciliationem ad Ecclesiæ unionem, hoc non
obstante, docet item Soufa Curiae seculari tradendum

esse; quoniam tantum scelus non potest manere im-
punitum, & semper potest timeri quod conversio sit
ficta, addit etiam idem Soufa in tali casu torquendum
esse super complicibus.

RESOL. X.

De Sortilegis, Divinatoribus, Magis, & c. & de pa-
nis, quibus supradicti puniendi sunt, & quoad abju-
rationem.

Et an Inquisitores habeant jurisdictionem contra omnes
sortilegos, & maleficos?

Et in textu hujus Resolutionis aliqua alia difficultates no-
tabiles, & graves circa supradictos queruntur, & no-
tantur. Ex p. 4. tr. 7. Refectam 10.

§. 1. Licet de jure antiquo Inquisitores non habuerint
jurisdictionem nisi super sortilegia, quæ tunc
rent hæresim manifeste; attamen hodie de jure novo
Bullæ Sixti V. cognoscunt contra omnes sortilegos &
maleficos, ut notat Scortia in Bull. Pontif. eptome, c. 8.
theor. 1. 8. Ioseph Sesse tom. 4. decis. 464. num. 33. &
seq. & decis. 466. num. 4. & 17. Azorius tom. 2. lib. 9. c. 26.
q. 4. Sanchez in summ. tom. 1. lib. 2. c. 38. n. 92. Torre-
blanca de magia lib. 3. cap. 9. post num. 48. Raphaël de
la Torre in 2. 2. D. Th. q. 96. art. 4. Zanardus in direct.
Theol. part. 3. cap. 64. Naldus in annot. praxi, super ca-
tabulis de sortileg. Molfesius in summ. tom. 1. tract. 11.
cap. 7. n. 145. & iterum Ioseph Sesse tom. 4. decis. 466.
n. 16. & 17. ubi sic ait: Si non apparet quod illi que
admiscentur in sortilegiis, sapiant hæresim manifeste
sed est dubium an talia sapiant hæresim, veluti si ad
ortum se convertant, vel profertur verba insultata & in
intelligibilia & similia, non se intromittit Inquisi-
tor de jure. Sed hodie per Motum proprium Sixti V. ma-
dicti sortilegi subsumuntur Inquisitoribus. Ita ille, & So-
raphin. Freitas in addit. ad Acugna q. 5. n. 35. sic asserit:
Hodie Inquisitores ex constitutionibus Pontifici-
cis cognoscunt contra omnes sortilegos & maleficos:
adhuc tamen puto, quod si sortilega, divinationes,
& maleficia hæresim non sapiant, locus est præve-
nitioni inter laicos Inquisitores, jurisdictione Inqui-
sitorum accumulative censetur. Verum Scrimmonius lib. 1.
Scaccia de judiciis causarum. & c. lib. 1. c. 12. num. 53.
docet, quod hodie cognitio sortilegiorum privative
spectat ad Inquisitores quoad iudices laicos, unde non
sunt mixti fori, artenta dicta Sixti V. constitutione,
suspiciatur tamen Emanuel Moura de incant. epist. 1. in
sect. 3. cap. 1. n. 9. dictam constitutionem Sixti V. non
esse usque receptam saltem in Lusitania, & Azorius p. 1.
lib. 9. c. 26. q. 4. dubitat quoque an sit ubique usque re-
cepta; verum citati DD. loquuntur de dicta consti-
tutione quasi ubique sit usque recepta. Sed an Inquisi-
tores in dubio, sapiant sortilegium hæresim manifeste,
possint se intromittere, ex jure novo constat. Sixti V.
clarum est posse. Difficultas est de jure antiquo per
c. accusatus, §. sane, quæ observantur Sylvester verba
restit. num. 4. non potest intelligi de dubio an factum
sit perpetratum, necne, sed in dubio an talia sapiant
hæresim. Sed contrarium, jure, ratione, & alio com-
probatum est, ut testatur Simanca tit. 50. n. 1. Pœna
in direct. part. 2. comment. 63. & doctus Acugna de Con-
fess. sol. q. 5. n. 13. quia iudex etiam delegatus cogno-
scit an sua sit jurisdictio; & si contrarii opinio esset
sequenda, Inquisitorum cognitio facile laberetur
set, asserente quolibet sortilegia, vel divinationem
sapere hæresim manifeste. His suppositis deveniamus
ad pœnas supradictorum delictorum.

2. Ideo dico quoad abjuracionem, quod si sortile-
gia sapiant hæresim manifeste, quia tales significant

Sup. cōtēto se credere illas res sacras adhibitas in suis fortilegiis, in hoc sup. vim habere ad maleficiorum operationem. Ideo de hac credulitate debent diligenter examinari, & si negent, debent torqueri, & si non fateantur, ut vehementer suspecti, per consequens debent abjurare de vehementi. Ita Raphaël de la Torre in 2.2. D. Thom. quest. 96. art. 4. diff. 2. Zanardus in direct. Theol. part. 3. cap. 64. Delius in disquis. mag. lib. 5. sect. 15. §. Dico tertio, Scaccia de iudiciis lib. 1. cap. 12. n. 34. Ioseph Sesse tom. 4. decis. 466. num. 9. & Emanuel Moura opusc. 1. de incant. sect. 3. cap. 5. num. 32. & ante omnes Pegna in direct. Inquis. part. 2. coram. 67. & novissimè Genuensis in praxi Archiepisc. cap. 18. num. 8. ubi sic ait: Si aliquis est suspectus vehementer, ut quia admiscuit sacramentalia in fortilegiis, tunc torquetur pro ulteriori veritate super intentione, & si neget adhuc compellitur abjurare de vehementi. Sic ille; & novissimè Emanuel Moura de incant. opusc. 1. sect. 3. cap. 5. num. 32. sic asserens: Misceantes in fortilegiis quælibet sacramenta, sacramentalia, res, orationes, vel verba sacra tanquam hæretica subiciuntur Inquisitoribus puniendi poena condigna, & si negent se credere prædicta sacra habere vim ad cogendum arbitrium, aut ad alios turpes effectus, aut alium errorem, debent tamen abjurare de vehementi. Ita ille.

3. Verum quoad alias poenas supradictis reis imponendas, ita asserit Pegna in direct. Inquis. part. 2. comment. 67. coërceri possunt anathemate, dignitatum suspensione, verberibus, exilio, carcere, monasteriis, aliisque suppliciis, spectata personarum qualitate infamæ iuditi mita in publicum producantur, aut scalis alligati, cum vituperatione prope Ecclesiæ fores constituantur. Ita ille; & ante illum Simanca tit. 21. num. 23. & novissimè Sesse tom. 4. decis. 466. num. 13. Sed hodie ut plurimum laici ignobiles traduntur turremibus, ut docet ex stylo Inquisit. Rom. Genuensis in praxi Archiepisc. cap. 68. num. 8. vide etiam Scortiam in Bull. Pontificie prom. 58. theorem. 258. & in casu occurrenti ne deseras consulere Delium in disquis. mag. lib. 5. sect. 16. & Soulam in Aphor. Inquisit. lib. 1. cap. 58. ad num. 10. usque ad 17. ubi inter alios casus observat quod Sacerdos, qui celebrat Missam super rebus aptis ad fortilegia peragenda, videlicet super palta, super calamita (ut accidit his diebus) & his similibus simplicibus, aut mixtis, aut qui vasibus, aut vestibus sacris & his similibus in fortilegiis abutitur, aut qui in celebratione Sacrorum nefandas & turpes preces portigit, deponitur, privatur beneficiis, & in perpetuum carcerem detruditur; & nota etiam cum eodem quod si Sacerdos Missas defunctorum celebrat pro viventibus ut moriantur, & sacerdotio privatur, & perpetuo exilio relegatur una cum eo, qui hoc consuluisset, vel fieri mandavit.

4. Nota verò quod si quicumque fortilegus, etiam hæreticus, & Ecclesiasticus, fateatur in fortilegiis fecisse homicidium (ut his diebus factum fuit) & poeniteat, paratūque sit corripui, non posse eum Inquisitores tradere Curie seculari, sed debere eum admittere ad reconciliationem, præter Soulam tradit Farinae, 9.20. num. 105. & seq. vide etiam Menoch. lit. 1. cent. 4. cas. 388.

5. Sed notandum est novissimè Greg. XV. in Bulla edita 20. Martij 1623. mandasse ut confitio quod aliquis pactum cum diabolo fecerit, & à fide apostatando maleficiis, sive fortilegiis unam, seu plures personas ita læserit, ut ex maleficio, vel fortilegio mors sequatur sit, etiam pro primo lapsu Curie seculari tradatur debitis poenis puniendus; qui verò similiter apostatando pactum cum diabolo, ut præfertur, fecerit, & maleficium, seu fortilegium commiserit, ex quo licet mors sequatur non sit, infirmitas tamen, divortia,

impotentia generandi, sive animalibus, frugibus, vel aliis fructibus datum notabile provenierit, muro claudi, sive castris in S. Officio Inquisitionis, ubi illud extitit, fabricandis mancipari debeat. Ita Pontifex in d. Bulla.

6. Sed oritur hic pulchrum dubium, an sit fortilegium lapsus hæresim invocare dæmonem ad tentandam mulierem? Negativam sententiam docent Pegna in direct. Inquisit. part. 2. comment. 68. Scaccia de iudiciis lib. 1. cap. 12. num. 39. Ghirlandus de sortis cap. 10. Ioseph Sesse tom. 4. decis. 463. num. 11. Riccius in praxi tom. 1. refol. 424. num. 11. Bellocchius in praxi Theol. mor. part. 2. quest. 9. num. 64. Binsfeldius de malef. leg. 4. q. 2. concl. 3. Oldrad. conf. 110. Afflict. in confit. Regni, part. 1. rubr. 1. num. 17. Lucerna loquirit. ver. dæmones invocare, num. 2. Torreblanca de Magia, lib. 3. cap. 7. num. 13. Genuensis in praxi Archiepisc. cap. 18. num. 11. Locatus in praxi Inquisit. ver. Apostata, num. 13. & DP. communiter. Vnde secundum illos dicendum est simplicem invocationem dæmonis sine cultu, seu honore, aut mixtura rerum, vel verborum sacrorum non esse fortilegium hæreticale, maxime si efficiatur verbis imperativis, & non deprecativis, ad sciendum & obtinendum ea, quæ dæmon viribus naturalibus potest scire & præbere; ut tentare pudicitiam mulieris, ad inveniendum thesaurum, ad sciendum an partus futurus (& in utero tamen formatus) sit nasciturus masculus, vel femina, ad sciendum dictum, vel factum præteritum, ad impediendum ne ignis filium, vel aliam rem projectam comburat, ad transportandum hominem, vel aliam rem de loco ad locum, ad ligandos sponfos, ad inferendas ægrotudines, ad sciendum apparere corpus mortuum vivum per aliquod tempus, ad illuminandum cæcum, non à natura, sed ab impedimento, quod ipse possit subtrahere, ad habendam scientiam per purgationem phantasmatum, & facilitatem sensuum, ad inducendas nebulas, tempestates, ac similia, quæ invies apud Torreblancam de Magia, lib. 3. cap. 8. per totum.

7. His tamen non obstantibus (attendas quæso, amice Lector, nec te terreat turba Doctorum) ego contrariam sententiam teneo, & ratio est, quoniam ridicula est illa distinctio quam communiter afferunt adversarii, nempe per modum deprecationis invocationem dæmonis esse fortilegium hæreticale; secus autem si efficiatur per modum imperij; nam tu quis es, qui potes imperativè invocare illum, de quo loquendo Spiritus sanctus apud Iob asseruit non esse potestatem in terra quæ comparatur ei: deinde cum tibi sit interdictum omne cum dæmone commercium, ut notat Delius in disquis. mag. lib. 5. sect. 15. §. Dico quinto, quomodo igitur potes eum invocare etiam imperativè? & ideo Raphaël de la Torre in 2.2. D. Thom. quest. 95. art. 4. diffinit. 1. asser. 4. docet pertinere ad societatem dæmoniacam exigere à dæmone sponte occurrente consilium, favorem, aut quodvis officij genus, sive exactio fiat deprecando, sive imperando.

8. Clarè igitur apparet, nostram sententiam omnino tenendam esse, quæ sicut rationibus fulcita, ita Doctorum autoritate non caret, & ideo eorum verba per extensum apponam. Simanca tit. 30. num. 17. Beatus Augustinus erroneum, ineptum & ridiculum esse censet invocare dæmones per modum imperij, aut eis comminando præcipere, non enim est potestas super terram, sicut Iob dicit, quæ compareretur ei. Cæterum dæmones ut fatuos irideant atque decipiant, fingunt se cogi arque timere, sicut multis Parisiensium decretis declaratum est, & tit. 21. num. 13. sic ait: Sunt qui dicunt non fore hæreticum eum, qui dæmonem invocaret ad tentandam pudicitiam alicujus mulieris, vel

V v 4 ad

Sup. hoc sup. in tr. 10. ref. 107. signat in 5. Verum.

Sup. hoc in Ref. 2. ann. pte. citat.

Sup. hoc in diabus Ref. not. hujus §.

Sup. hoc in diabus Ref. not. hujus §.

512 Tractatus XII. De Poenis Delictorum,

ad aliud faciendum non alienum à potestate demonis, nam, ut dunt, si se demoni non subiciat, nec heresim miscet, cum non habeat errorem in intellectu, non est hæreticus. Sed quamvis hæc ita sint, tamen adversus illum inquiri poterit tamquam contra vehementer suspectum, ea enim ad apostasiam & infidelitatem pertinent. Hæc Stmanca. Sed audiamus Homobonum de Bonis, virum quidem dictum, in exam. Eccles. part. 1. tract. 7. cap. 3. q. 16. sic aientem. Si amantes stimulis libidinibus agitati demones invocant ut illi flectant animum illius, quem amant in turpem amorem, licet communis videatur circumferri opinio, talem invocationem non sapere hæresim manifestam, præsertim si per modum imperij fiat; verius tamen dicendum videtur hoc scelus ad hæresim magnopere præsumendam pertinere, cum ridiculum sit dicere quod demones per modum imperij, invocentur ex quo non est super terram potestas, quæ comparatur ei. Sic ille & Farinacius tract. de hæresi q. 181. §. 3. num. 88. retractans tacite quæ dixerat q. 20. num. 80. ita ait: Ex his inferitur non esse veram conclusionem, licet à DD. communiter receptam, quod hæreticale non sit à demone per modum imperij petere, ut alienam tentet pudicitiam, cum huiusmodi instantia fieri non possit per modum imperij, prout DD. contrarii requirunt ad hoc ut cesset hæreticalis qualitas. Et tandem ante omnes hanc sententiam mordicus sustinuit insignis Theologus Bartholomæus Spina Apolog. 4. contra Ponzinibium, in qua ex multis aliis rationibus Theologicis probat acerrime nostram sententiam. Quam etiam confirmat opinio Michaëlis Zanardi, viri quidem docti & Consultoris S. Officij in direct. Th. part. 3. c. 64. fol. mibi 366. assertentis, (nota Lector) contra sortilegos non hæreticantes posse Inquisitores procedere tanquam contra suspectos de levi ex amicitia cum pacto implicito saltem cum demone, nam sicut subditus contrahens amicitiam cum hoste sui Principis redditur de infidelitate suspectus, ita & qui cum diabolo fædus, pactum vel amicitiam contrahit, etiam quoad ea, quæ sunt illi propria, vel ad quæ se potest extendere ejus virtus.

9. Remanet ergo difficultas an hi saltem de levi abjurare debeant, vel non? Ex una parte videtur quod non, quia ubi non est error cum pertinacia, ibi nulla potest esse hæresis, sed in intellectu istorum non est error, quia solum credunt quod credere possunt, scilicet demonem posse facere quæ ei propria sunt, & ad quæ faciendâ habet naturalem potestatem, ergo hi abjurare non debent, sed tantum ratione delicti, scilicet pacti, vel amicitie factæ cum demone, erunt aliqua poena extraordinaria puniendi. Ex altera parte videtur quod sint saltem de levi suspecti, quia factum ipsum, scilicet amicitia & recursus ad hostem humani generis saltem suspicionem levem inducit.

10. Huic difficultati (salvo semper Matris meæ S. R. E. judicio, dicerem quod quidem hi ex facto se reddunt aliquantulum de fide suspectos: at hanc suspicionem in tortura purgare poterunt, ita ut expurgata non sint abjurandi. Hæc omnia Zanardus loc. cit. Cujus quidem ultima verba procedunt secundum stylum Inquisitionis Romanæ, in qua suspecti leviter de fide torquentur & torti abiurant. In nostra verò Inquisitione Hispanica, quia non torquentur, dicendum est supradictos sortilegos non hæreticantes debere saltem abjurare de levi, & eis salutarem poenitentiam iniungi; sed ad aliud non minus curiosum dubium deveniamus.

11. Quæro igitur an Inquisitores possint punire sortilegum, qui in sortilegio miscuit Hostiam non consecratam, dummodo super eam sit celebrata Missa? Negativè respondet Ghirlandus de sortil. q. 10. n. 16. & 17. Vnberrus Locatus in praxi Inquis. & ex recentioribus Torreblanca de Magia, lib. 3. cap. 8. n. 18.

Farinacius q. 20. num. 83. Raphaël de la Torre in 2. a. D. Thom. tom. 3. q. 96. art. 4. disp. 2. sit. de qualifikatione sortitionum, & adducunt rationem, quia tale sortilegium non est hæreticale.

12. Verum M. Antonius Delrius circa præsentem questionem in disquis. mag. lib. 5. sect. 15. §. 8. dico quoniam, utitur distinctione, & ait, quod si talis bene sentiat de præsentia Corporis Domini, & transubstantiatione, & non præbuit hanc Hostiam populo adorandam, sed verè aliam, quam elevavit, & consecravit, hanc verò accessorie tantum super Altare ad magicos effectus posuit, erit tantum suspectus de hæresi; si verò illa alia credidit, tunc aperte foret hæreticus, si verò revera non credidit, ista vim aliquam habere ad effectum magicum, non erit suspectus de hæresi, sed extra ordinem puniendus. Hæc ita, si de hac ejus intentione constet, nam quamdiu non constet, mihi quidem videtur, de hæresi maximè suspectus. Ita Delrius.

13. Sed ego puto absolūtè (& miror viros doctos aliter sensisse) dictum sortilegium esse hæreticale, & ita hanc sententiam docet Scaccia de judic. c. 1. lib. 1. cap. 12. num. 34. & ratio est, ait ille quoniam dicto maleficio sortilegus miscuit rem sacram, scilicet celebrationem Missæ super Hostiam, licet non consecratam, igitur erit hoc sortilegium hæreticale, non propter hostiam minimè consecratam, sed propter Missam super ea celebratam. Sed audiamus virum doctum Anton. Souf. in aphor. Inquis. lib. 1. c. 57. n. 11. sic assertentem: Censeo sortilegium in quo ponitur, aut quod fit cum hostia consecrata, aut cum aliqua re super quam Sacerdos Missam celebrat, hæresim sapere manifestè, tum ex parte operis, tum quia sacrificium Missæ ordinat ad sacrilegium licet mediare, tum etiam præsumitur quod hoc faciens credit illud vim habere ad maleficio operandum, & hoc ipsum in facto ostenditur. Ergo, &c. & tandem ex Doctoribus nostræ Inquisitionis Hispanicæ præter Soufiam docet hanc sententiam Emanuel Moura de Incant. opusc. 1. sect. 3. cap. 5. n. 29. ubi refellens Farinacium ubi supra, sic ait: Est sacrilegium sapiens hæresim manifestè, Sacerdotem celebrare Missam super hostiam non consecratam ad effectum sortilegum, qui demonis potentiam non excedat, quia abusus sacrificij Missæ continet, abulum etiam Eucharistie. Ex quibus apparet supradictum sortilegium quicquid asserant Doctores contrarii, esse puniendum poenis, de quibus supra cum abturatione de vehementi.

14. Et tandem pro fine huius resolutionis nota quod qui fuit usus sanctissimi sacramento Eucharistie in sortilegiis, traditur curiæ seculari ex ordinatione S. Officij posita in fine operis, iudiciali Inquisitionum, & tradunt Genuensis in praxi Archiep. cap. 68. num. 10. Emanuel Moura de Incant. opusc. 1. sect. 3. cap. 5. num. 29. & alii. Quæ autem superius dicta sunt de sortilegiis, dicendum est de magis, nam si isti inveniuntur habere errorem in intellectu, sicut & sortilegi puniuntur ut hæretici formales, secus autem abiurant de vehementi, & puniuntur severiter supradictis poenis pro qualitate personarum & circumstantiis delictorum.

RESOL. XI.

De Laicis, seu Ecclesiasticis non Sacerdotibus audientibus confessionem, & quomodo supradicti puniendi sint, & quomodo debeant abjurare.

Et an Inquisitores adversus prædictos possint procedere?

Et an simplex Sacerdos etiam approbatus, suspensus tamen ab audiendis confessionibus non comprehendatur in Decretis

Quoad hoc sup. in tr. 10. lege doct. fol. 105.